

Posudek vedoucího na bakalářskou práci Kateřiny Smutné

Variabilita neslovesného komponentu verbálních frazémů

Předložená bakalářská práce se zaměřuje na zjištění variant neverbálních komponentů verbálních frazémů. K tomuto účelu využívá rozsáhlá data publicistického subkorpusu vytvořeného na základě rozsáhlého korpusu českých textů syn_v9 a frazémové anotace v něm obsažené. Vzhledem k tomu, že tato anotace je automatická, bylo třeba výchozí frazémy i jejich varianty podrobit manuální kontrole.

1. Koncepce práce (C)

V práci je dostatečně jasně formulována výzkumná otázka, obsahuje teoretickou i praktickou část a všechny další náležitosti bakalářské práce, které jsou formálně oddělené. Výsledky jsou přehledně prezentovány v rozsáhlé příloze.

Teoretická část obsahuje popis publicistického stylu, frazeologie, verbálních frazémů a popis použitého jazykového korpusu. Kapitoly nejsou dobře rozvrženy: o modifikacích frazémů v publicistice se pojednává již v kapitole 2.1.5, ta ale není provázána s kapitolami věnovanými variantám frazémů (2.3.2, 2.3.3), aktualizace frazémů (2.3.3) není zařazena pod varianty frazémů. V kapitole o frazeologii (2.2) předchází část o variantách frazémů (2.3.2) částí obecnější o samotném dělení frazémů. V kapitole 2.4 navazují na sebe podkapitoly 2.4.1 Formální komponenty a 2.4.2 Sémantické komponenty, u kterých není jasně vysvětleno, o jaké pojetí sémantických komponentů se jedná.

Celkové zpracování teoretické části není dobře zacílené k předmětu výzkumu, autorka nevyužila doporučenou literaturu týkající se variantnosti frazeologie, jak je patrné i ze seznamu literatury. Užitá terminologie je čerpána především od autorů F. Čermáka a M. Čechové, jejichž pojetí frazeologie se liší. Tyto odlišnosti nejsou jasně usouvztažněny pro potřeby práce. Vybrané schéma variant by bylo vhodné okomentovat v teoretické části a posoudit jeho vhodnost pro vlastní práci. Výklad by bylo vhodné obohatit příklady a navázat ho na praktickou část, kde se vlastně schéma pouze opakuje.

V praktické části je dobře představen postup analýzy korpusových dat a jejich potřebná korekce a rozdělení variant podle schématu vycházejícího z Čermákova dělení (chybí přesný citační odkaz). Samotné rozdělení podle zvoleného schématu je sice obtížné, protože Čermákův přístup je obecnější, nicméně v práci je zařazení variant komentováno poněkud nejasně a zůstává tak zastřen rozsah zpracovaného materiálu, který je úctyhodný.

Chybí podrobnější poznámkový aparát a odkazy v rámci jednotlivých částí bakalářské práce.

2. Metodologie a zpracování dat (B)

Zvolená metodologie odpovídá stavu použitých dat. Autorka si je vědoma slabin, které automatické zpracování frazémů představuje, upozorňuje na ně a odpovídajícím způsobem s nimi pracuje. Je dobře obeznámena s korpusovými nástroji a volí vhodné typy dotazů, aby dosáhla relevantních výsledků. Vzhledem k velkému rozsahu dat, které bylo nutné detailně projít, jsou zvolena vhodná omezení při výběru variant. Poněkud zaostává prezentace dat a nejsou uvedena jasná kritéria pro zařazení, ani diskutovány sporné případy. V příloze by k větší přehlednosti přispělo jasné grafické odlišení invariantu a

k němu uvedení jednotlivých variant namísto opakování invariantu u každé varianty. Žádoucí by rovněž bylo vysvětlení všech uváděných zkratk a číselných údajů.

Bakalářská práce předkládá rozsáhlé výsledky, které dokumentují variabilitu verbálních frazémů ve značném rozsahu a mohou být využity pro budovanou databázi víceslovných jednotek Lemur.

3. Práce s odbornou literaturou (C)

Prezentaci odborné literatury považují za nejslabší část bakalářské práce. Výběr literatury byl relevantní a přiměřený. Opomenuta byla pouze novější literatura k variabilitě ve frazeologii, která je součástí seznamu doporučené literatury. Zjevné nedostatky se objevují v citacích, u doslovné citace v textu často chybí stránka (např. na str. 16 „*u frazému nikdy není dána pravidlem jako transformace v pravidelném jazyce, jen se jí podobá; její výskyt je tudíž stejně anomální jako jiné aspekty frazému.*“ (Čermák, 2017)), nebo je odkaz jinak neúplný (např. citace na str. 11 *Žurnalistické projevy se stávají důležitým pramenem...* je uvedena citace *Čechová 2008, s. 249*, ale ve skutečnosti jde o kolektivní dílo Čechová – Krčmová – Minářová 2008, s. 249, jak je správně uvedeno v Seznamu literatury). U některých parafrází z odborné literatury chybí odkazy. Odborná literatura není kriticky zhodnocena a zacílena k tématu práce. Při nepřesných parafrázích odborné literatury dochází v některých částech k neadekvátní interpretaci, např. *Frazémy literárního původu se objevují častěji než biblické a antické frazémy.* (Junková 2010). Junková ale uvádí příklady citátů, nikoliv obecně všech frazémů. Na některých místech chybí přesné vyjadřování a adekvátní práce s terminologií. Autorka dokonce užívá neologismu *vloženina* (str. 30 a 32), patrně ze stylistických důvodů jako ekvivalent k termínu vložený komponent.

4. Formální úroveň práce (C)

Co se týče rozsahu, nachází se bakalářská práce na hranici přijatelnosti, což je škoda, neboť její výsledky by bylo možné lépe komentovat. Je doplněna rozsáhlou přílohou (47 stran). Práce obsahuje všechny příslušné náležitosti, které jsou graficky odděleny, pouze v úvodní části přechází do výkladu. O nedostatečnosti citačního aparátu je pojednáno výše v bodě 3.

Kvalitu práce bohužel ovlivňují formulační nedostatky, stylistické a pravopisné chyby. Práce obsahuje překlepy (např.: *ingvistikou* – str. 18, *plurá* – str. 34, slití slov: *slovníkomponenty* – str. 23, nadbytečná velká písmena, např. *Stát Pevně po boku*, *Stát Po boku* – str. 61), chyby v interpunkci (např. *Automatizovaná vyjádření přísluší textům jejichž cílem je informativnost*, – str. 11; *vyhledat všechny frazémy jejichž hlavním komponentem je sloveso* str. 28), grafické nedostatky (např. na str. 33 chybí kurzíva: *šlapat na krk* – *šlapat po krku*, *vyspávat opici* – *vyspávat po opici*). V práci se objevují formulace, které neodpovídají odbornému stylu kvůli nejasnému a stylisticky neadekvátnímu vyjadřování (např. na str. 23 *V dnešní době se korpusy zaměřují převážně na psaný současný jazyk z toho důvodu, že už je velmi často elektronický a dá se zpracovat automaticky.*).

5. Otázky k obhajobě

1. Vysvětlete tvrzení ze str. 24: *Dále nepočítáme s modálními slovesy, tvoří varianty, které již variantu mají i bez modálního slovesa.*

2. Proč jsou verbonominální frazémy zmíněny zvlášť na str. 19 a kam spadají v rámci dělení frazémů?

6. Celkové hodnocení

Bakalářská práce Kateřiny Smutné splňuje požadavky kladené na tento typ práce, **doporučuji ji k obhajobě** a navrhuji hodnocení stupněm **dobře**.

V Praze, 24. 8. 2023

PhDr. Marie Kopřivová, Ph.D.